

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

турної компетенції, як її основної складової, базою для якої є комунікативні вміння, сформовані на основі мовних знань і навичок. Розвиток соціокультурної компетенції залежить від соціокультурних і соціолінгвістичних знань, умінь і навичок, які забезпечують входження особистості в інший соціум і сприяють її соціалізації в новому для неї суспільстві. Виходячи з вищесказаного, розуміємо, що слід і надалі розвивати соціокультурну компетенцію учнів середньої та старшої ланок, спираючись на власний досвід та досвід колег, використовуючи інформаційно-комунікативні технології, наочний, роздавальний матеріал соціокультурного забарвлення.

Література:

1. Березенська Л., Сіваєва Н. Як сформувати лексичну складову соціолінгвістичної компетенції: алгоритм для вчителя // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2008. – № 1. – С. 118–120.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наукова редакція українського видавництва Доктор педагогічних наук, професор С. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
3. Коваленко О. Про вивчення іноземних мов у 2006-2007 н.р. : методичні рекомендації // Іноземні мови в навчальних закладах. – К. : Педагогічна преса, 2006. – С. 6.
4. Фіцула М. Педагогіка : Навчальний посібник. Видавництво друге, випр., доп./ М. Фіцула – К. : Академвидавництво, 2007. – 560 с.
5. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. – Oxford : University Press, 2000. – 260 p.

Квасова О. А.*

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДРАМАТИЗАЦІЇ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

Стаття присвячена визначенню ролі й потенціалу драматизації як ефективного методу навчання й виховання в формуванні творчої особистості учня середньої школи; схарактеризовано особливості використання прийомів і вправ з елементами драматизації в навчально-виховному процесі під час вивчення іноземної мови.

Сьогодні актуальним стає питання розробки нових технологій освіти для належного виховання та розвитку особистості учня, що відповідало б сучасним соціальним, економічним та освітнім умовам. Духовне багатство людей, що відбивається в культурі суспільства, набуває нині особливої цінності, а культура особистості стає соціально-значущою якістю. У зв'язку з цим особливо гостро постає проблема підвищення якості організації навчально-виховного процесу під час вивчення іноземної мови, пошуку нових ефективних методів і прийомів навчання учнів середньої ланки шкільної освіти.

Власний досвід викладання німецької мови в загальноосвітній школі свідчить про значний розрив між інтелектуаль-

---

* © Квасова О. А.

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

ними можливостями школярів, їхніми інтересами й наявним словарним запасом з іноземної мови. Такий розрив здатен поступово зруйнувати мотивацію вивчення інших мов, що підтримувалася з початкової школи новизною предмета, прагненням навчитися спілкуватися мовою, що вивчається. Оскільки у процесі навчання іноземної мови без емоційної захопленості неможливо досягти хоч трохи задовільних результатів, скільки б ні віддавати цьому сил і часу, мотивація набуває особливого значення [4]. Одним із можливих шляхів подолання цих недоліків в учнів середньої ланки вважається розвиток комунікативності школярів при навчанні іноземної мови із застосуванням різних видів драматизації.

Вивченням цього питання займалися вітчизняні та зарубіжні вчені, а саме: М. Куцій, Б. Заклинський, В. Самарич, А. Конишева, З. Побежимова, Н. Іванова, Р. Фастовець та ін. На матеріалах їх розробок спробуємо уточнити роль драматизації в оптимізації навчання школярів іноземній мові.

Мета статті: уточнити роль і потенціал драматизації як ефективного методу навчання й виховання у формуванні творчої особистості учня середньої ланки шкільної освіти; схарактеризувати особливості використання прийомів і вправ з елементами драматизації в навчально-виховному процесі під час вивчення іноземної мови.

Драматизацію як методичний прийом для навчання іноземної мови було уперше застосовано в Англії. Засновниками використання цього прийому в навчальних закладах вважаються Пітер Слейд та Брайан Вей. За їхнім переконанням, традиційні вправи руйнують безпосередність і творчість дітей. Тоді як драматизація змушує пропускати ситуацію через себе, надаючи їй особистісного характеру. У цьому випадку інтелект пов'язано з емоціями, що значно підвищує ефективність засвоєння іноземної мови [2].

Драматизація є школою естетичного виховання, яка органічно поєднує пластику, музику, виразне слово і драматичне мистецтво. Доброзичлива атмосфера уроку, на якому застосовуються прийоми драматизації, сприяє позитивному ставленню учнів до навчання, підсиленню їхньої мотивації та зміцненню впевненості в собі, створенню позитивного психологічного клімату в класі, розвитку емпатійності. Це допомагає учням усвідомити важливість спілкування в полікультурному суспільстві, учить розуміти носіїв іншої культури і порівнювати ці культури із власною.

Велику роль у гуманістичній методології грають стратегії розповіді, драматизації, ролевої гри. У процесі підготовки до постановки, наприклад, казки чи невеличкої п'єси, ми використовуємо різні прийоми драматизації. У першу чергу, застосовуємо пантоміму, за допомогою чого учні можуть зобразити події або своїх улюблених героїв з обраного твору. Пізніше доцільно попросити інших учнів озвучити ті епізоди, які їм були

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

показані. Різноманітна наочність (маски, декорації, костюми, «чарівні» предмети) привертає увагу школярів і залучає їх до діяльності. Іншими словами, діти так уживаються у фабулу й казкові образи, що психологічний бар'єр знімається сам собою. За допомогою драматизації змінюється ситуація ігрового спілкування, у якій активізується вся базова лексика, грамика, основні мовні моделі.

Цікавим у драматизації є використання звуків, що імітують різноманітні явища: дощ, вітер, тупіт і т.д. Такі звуки з радістю сприймаються й відтворюються учнями під час фізкультурхвилинок. При активізації лексики та роботі над ролями тварин – персонажів казок використовуємо вправу «Визнач за голосом»: Rrr, rrr – der Wolf (вовк), M-meh – das Geisslein (козеня), Wau, wau – der Hund (собака), Miau, miau – die Katze (кішка), Ko-ko-di, ko-ko-da – der Hahn, (півень), I-a, i-a – der Esel (осел).

У якості елементів драматизації, задля залучення дітей у творчий процес, корисним вважаємо вправи, що активізують емоції. Наприклад, пропонуємо вимовити певну фразу з різною інтонацією (пробіг 10 км, пірнув у крижану воду, крокуєш лісом уночі).

Особливо ефективними формами драматизації є театралізовані вистави, літературні вітальні, музичні студії, художні салони, обов'язковим результатом яких стає інтерпретація світових шедеврів і написання проектів (рецензій, відгуків, рефератів) учасниками. Інтелектуальна діяльність такого плану передбачає активізацію і самостійну реалізацію творчих можливостей учнів у різних видах з іноземної мови. Безумовно, ці форми застосовуються на творчому етапі навчання (узагальнювальні уроки, позакласні заходи) і характеризуються виходом у вільне мовлення (належний рівень сформованості комунікативних умінь), що і забезпечується культуровідповідним підходом до подачі матеріалу.

Проте не слід забувати, що основне завдання театральної педагогіки полягає в тому, щоб не перетворювати школяра на артиста, а використовувати засоби театрально-виконавського мистецтва в цілях освіти, формування всебічно розвиненої, гармонійної, творчої особистості. Ця робота проводиться з урахуванням триєдиної мети: навчальної, розвивальної та виховної.

Для реалізації практичної складової необхідно активізувати знання, уміння та навички, здобуті учнями на уроках німецької мови; розширити кругозір школярів. Реалізація виховної складової мети полягає в розвитку в школярів почуттів патріотизму й інтернаціоналізму, у створенні можливостей для проведення їх індивідуальних художніх здібностей через систему особистого ставлення до іншої культури у процесі оволодіння цією культурою [3].

Для драматизації можна використовувати будь-який розповідний текст. Прочитане речення демонструється, тобто вико-

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

нуються описані дії. Якщо в прочитаному тексті є діалог, то під час читання розподіляються ролі. Поступово до драматизації вводять не одну, а дві та більше дій. Якщо виникають складності під час драматизації, учитель відповідно до вимови слів виконує необхідні дії сам, а потім їх повторюють діти. Така відтворювальна діяльність передбачає залучення дітей до реального співробітництва, інтелектуального діалогу, гармонізації спілкування, можливості почуватися вільно.

Оскільки оригінальні твори бувають складними навіть для носіїв мови, у перекладі для дітей тексти зазнають спрощення. У викладанні іноземних мов одним з рішень «зняття труднощів» сприйняття автентичних художніх текстів є адептація, як реалізація методичної вимоги мовної доступності тексту. Адаптація передбачає скорочення обсягу незнайомої лексики і граматичних конструкцій, можливості заміни нових слів синонімами, знайомими учням, додавання слів, які допомагають експлікувати зміст фраз, речень.

У деяких реченнях тексту проводиться відновлення нейтрального порядку слів у відповідності з вимогою рівня, або відновлення звичного (закріпленого у свідомості) для носіїв мови порядку слів у реченні, обумовленого впливом адаптованих для дітей текстів. Зразком, на нашу думку, є тексти казок, адаптованих для дітей. У них містяться легкі та зрозумілі граматичні структури, постійно повторюється лексичний матеріал. Наприклад, уривок із казки «Вовк та семеро козенят» (*Der Wolf und die sieben Geißlein*)

Wolf: Poch, poch, ihr lieben Geißlein,

Die Tür schnell aufgemacht!

Denn ich bin euer Mütterlein,

Hat euch etwas mitgebracht!

7 Geißlein: Wir machen nicht auf!

Das 2. Geißlein: Du bist nicht unsere Mutti.

Das 3. Geißlein: Deine Pfoten sind schwarz.

Das 4. Geißlein: Du bist Wolf!

Wolf: Macht auf, ihr lieben Kinder! Eure Mutter ist da.

Poch, poch, ihr lieben Geißlein,

Die Tür schnell aufgemacht!

Denn ich bin euer Mütterlein,

Hat euch etwas mitgebracht!

Das 5. Geißlein: Das ist unsere liebe Mutti!

Das 6. Geißlein: Das ist ihre feine Stimme!

Das 7. Geißlein: Das ist ihre weißen Pfoten!

7 Geißlein: Machen wir die Tür auf!

Варто наголосити, що всі тексти повинні не лише відповідати методичним вимогам до викладання іноземної мови, тобто містити необхідний мовний та мовленнєвий матеріал, формувати мовну та культурологічну компетенцію, але й являти собою зразки високохудожніх творів, здатних викликати естетичне переживання в учнів. Цілеспрямовано використовуючи тексти з іноземної мови, можна зробити важливий внесок у формування гармонійно розвиненої особистості завдяки роз-

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

витуку естетичних смаків.

Рольова гра забезпечує наслідувальне спілкування, спільну діяльність, розкриття повного потенціалу особистості, країнознавчу мотивацію, когнітивне й емоційне залучення, співпрацю, ситуацію успіху. Цікава в цьому сенсі знахідка – «мильна опера» «Моя сім'я» (5 кл.). Учням пропонуємо стати акторами фільму про щоденне життя родини й розіграти за ролями розмови, які можуть відбутися за сніданком або ввечері між членами родини. Вважаємо доречним підготувати диференційовані картки із завданнями залежно від ступеня підготовки учнів. Наприклад, на картці для мами визначити, про що вона має розпитати дитину: як справи в школі, які оцінки отримані, чи зроблені уроки, чи вимитий посуд тощо. На картці для дитини написати опорні словосполучення: *eine gute Note bekommen*, *das Geschirr abwaschen*, *Hausaufgabe machen* тощо. Ази кулінарії та етикету освоюються на уроках з теми «Різдво» (5 кл.), «У кафе» (6 кл.), «У магазині» (7 кл.) саме за допомогою ролевих ігор.

Для розігрування й драматизації корисними вважаємо спеціальні вправи, як-от: замінити підкреслені слова на власні та розіграти діалог «У магазині»:

- *Kann ich Ihnen helfen?*
- *Ja, bitte. Ich möchte ein Hemd und eine Hose kaufen*
- *Wir haben schwarze und graue Hosen und ein großes Sortiment an Hemden*

– *Ich brauche eine schwarze Hose und ein weißes Hemd*
– *Welche Größen haben Sie?*
– *Ich weiß genau nicht*
– *Lassen Sie sich messen. Sie brauchen ein Hemd von 36 bis 38 Größen und die Länge Ihrer Hose ist 48.*

– *Ich probiere diese Hose und dieses Hemd. Wo kann ich sie probieren?*

- *Dahin rechts finden Sie eine Umkleidekabine.*
- *Die Hose drückt. Haben Sie eine größere?*
- *Und diese haben Ihnen gepasst?*
- *Ja, danke. Maßgerecht.*
- *Brauchen Sie möglicherweise die Krawatten? Momentan sind die Markenkrawatten mit Preisreduktion von bis zu 70% zu kaufen.*
- *Ja, ich nehme wohl zwei Krawatten. Was bin ich Ihnen schuldig?*
- *Eine Hose, ein Hemd und zwei Krawatten kosten insgesamt inhundertfünfzehn Euro.*
- *Bitte, zweihundert Euro.*
- *Ihr Rest ist fünfundachzig Euro. Danke, kommen Sie wieder.*

При вивченні теми «Дозвілля» у 5класі вважаємо доцільним запропонувати учням драматизацію казки, наприклад, «Вовк та семеро козенят», «Рукавичка» тощо, утім обов'язково наприкінці вивчення теми. Самостійність учнів під час виконання ролей великою мірою залежить від того, чи знають діти зміст казки, твору. У процесі розробки методики драматизації казки як засобу розвитку комунікативності школярів при навчанні іноземної мови нами було встановлено, що процес роботи вчителя над драматизацією можна розбити на п'ять етапів:

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

1. Читання тексту й досягнення поглибленого розуміння слів, словосполучень, речень і тексту в цілому.
2. Опрацювання тексту з урахуванням лінгвістичних особливостей.
3. Робота з діючими особами за сценарієм і музикою в цілому, монтаж вистави.
4. Художнє оформлення, виготовлення предметів бутафорії, костюмів.
5. Показ спектаклю і його оцінка.

Спираючись на власний досвід, радимо, працюючи над етапами 1–3, не переходити до наступного, достатньо не опрацювавши попередній. Обговорення костюмів і декорацій рекомендуємо проводити в позаурочний час. Таким чином, вважаємо можливим здійснити підготовку драматизації за 3-5 уроків за умови належної самопідготовки учнів (сумлінне вивчення слів, свідоме та відповідальне ставлення до ролі).

Не можна недооцінювати, що дитина, включаючись в ігрову діяльність, відповідно до своїх здібностей і можливостей може перебувати в різних образах: «режисер», «актор», «глядач», «оформлювач-декоратор» [1].

Таким чином, повноправними учасниками постановки є не тільки актори, але й сценаристи, костюмери, декоратори, ревізитори тощо, у якості яких виступають самі школярі, отже, театр формує в дітей дбайливе ставлення до своєї праці та праці інших людей, а також учить діяти самостійно. Упродовж розробки сценарію діти долучаються до літератури, працюють із різними джерелами, тому навіть не зацікавлені іноземною мовою як навчальною дисципліною, але захоплені театром учні отримують певний обсяг знань з предмета. Виходячи з вищезазначеного, можемо зробити висновок, що шкільний театр дозволяє не тільки розширити й поглибити знання з предмета, але й допомагає виховувати та розвивати трудові, духовні, моральні та естетичні якості дітей.

Дуже важливим є використання класичної і популярної музики на початку або в кінці уроку, оскільки музика створює емоційний фон уроку, мотивує або розслабляє учнів. Вона може виконувати роль слухового супроводу, допомагає привертати увагу учнів до навчального матеріалу.

Отже, заняття з використанням драматизації сприяють зняттю емоційної напруги з учнів, невпевненості в собі; активізують розумові здібності; допомагають застосовувати їх життєвий досвід, набутий як на уроках, так і на позашкільних заходах. Діти опановують необхідну суму знань з акторської майстерності, розвиваються їхні фантазія, уява, увага, спостережливість, допитливість. Прийоми драматизації сприяють також розвитку логічності та послідовності дій і почуттів, відчуття реальності, сценічної свободи. Діти знайомляться з елементами пластичної культури, засвоюють основи культури поведінки на сцені.

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

Драматизація дозволяє розвивати в школярів творчі вміння та навички; позитивно впливає на моральний і естетичний розвиток; знайомить з театральною лексикою, професіями людей, зайнятих в театрі, зі змістом казки, розподілом ролей, роботою над обраною роллю; учить виготовляти предмети декорації.

Естетичне виховання може бути реалізоване на уроках іноземної мови за рахунок використання естетично витриманих текстів, залучення матеріалів з культури та мистецтва країни, мова якої вивчається. Важливу роль відіграють нестандартні уроки та позакласні заходи культурно-мистецького спрямування, які не лише ознайомлюють учнів зі зразками іноземної культури, а й залучають до активної творчості. На етапі навчання мови в середній ланці шкільної освіти рекомендуємо інсценування казок, спів пісень, декламування уривків прозових текстів, поезії та ін. Драматизація сприяє розвитку мислення, забезпечує сформованість навичок співтворчості та зняття інтелектуальної напруги, передбачає гнучке і гармонійне поєднання індивідуальної, групової та колективної діяльності, як самостійної, так і педагогічно скерованої.

Література:

1. Артемова Л. В. Театр і гра (Вдома, у дитячому садку, у школі) / Л. В. Артемова – К. : Томіріс, 2002. – 291 с.
2. Кузнєцова Н. Ю. Драматизація в навчанні іноземної мови // Англійська мова та література. – 2014. – № 25–26.
3. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : Підруч. для студентів вищих закладів освіти / Кол. авторів під кер. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
4. Миньяр-Белоручев Р. К. Методика обучения иностранным языкам или лингводидактика // Иностранные языки в школе. – 1996. – №1.
5. Юцишин І. Драматизація в школі / Іван Юцишин // Шлях виховання й навчання. – 1927. – Ч. 1. – С. 8–11; Ч. 9. – С. 4–12.

Кудак Т. О., Кудак А. І.*

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті висвітлюється розвиток творчих здібностей учнів на уроках трудового навчання засобами інтерактивних технологій. Наводяться приклади використання інтерактивних методів у процесі трудової підготовки дітей.

У сучасному світі гостро стоїть проблема творчого розвитку особистості. Кожна цивілізована країна дбає про творчий потенціал суспільства загалом і кожної людини зокрема і посилює увагу до розвитку творчих здібностей особистості, надання їй можливості виявити їх.

Розвиток творчих здібностей – актуальна проблема, бо

---

* © Кудак Т. О., Кудак А. І.